

Рівненський державний гуманітарний університет
Наукова бібліотека

***Карткові пошукові системи
на допомогу самостійній роботі
користувачів***

Практичний посібник

Рівне – 2017

78.37
К 27
025.34/.35

Карткові пошукові системи на допомогу самостійній роботі користувачів : практ. посіб. / уклад.: С. Н. Грипич, Н. Б. Коломієць, М. Р. Супрунець та ін. - 2-ге вид., випр. та допов. – Рівне : [РДГУ], 2017. – 21 с.

Відповідальний за випуск:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
РДГУ.

Укладачі:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
РДГУ;

Н. Б. Коломієць – зав.
відділу наукової бібліотеки
РДГУ;

М. Р. Супрунець – головний
бібліотекар наукової
бібліотеки РДГУ;

Б. С. Печончик – зав.
сектору наукової бібліотеки
РДГУ;

Л. М. Буравкова – головний
бібліотекар наукової
бібліотеки РДГУ.

Мета та завдання практичного посібника, створеного працівниками наукової бібліотеки РДГУ, надати інформацію про карткові пошукові системи, які розкривають фонд книгозбірні.

Посібник носить довідково-інформаційний характер. Призначений для широкого кола читачів наукової бібліотеки РДГУ.

Рекомендовано до друку методичною радою
наукової бібліотеки РДГУ
(Протокол № 2 від 16.02.2017 р.)

Наукова бібліотека РДГУ, 2017 р.
м. Рівне, вул. Пластова, 31
www.library.rshu.edu.ua
library.rshu@gmail.com

Інформація сьогодні є важливим ресурсом людства. Ступінь розвитку та її доступність підносить рівень і якість освіти. Інформаційне забезпечення є важливою ланкою навчального процесу.

Соціокультурні зміни та поширення інформаційних технологій потребують постійного вивчення інформаційних можливостей бібліотеки та задоволення попиту користувачів. Організація та вдосконалення інформаційно-пошукових систем (ІПС) – пріоритетні напрями сучасної наукової бібліотеки. Бібліотечні ІПС є головною складовою її довідково-пошукового апарату (ДПА), який часто порівнюють із дзеркалом, у якому відображається наявний фонд, чи то пак – модель контенту документно-інформаційного ресурсу бібліотеки.

Безпосереднім функціональним призначенням ДПА є цілеспрямоване розкриття фондів бібліотеки, надання допомоги користувачам у пошуку та підборі потрібної їм первинної інформації. Повноцінний, науково організований ДПА слугує універсальним ключем до знань, сконцентрованих у книгах. Основною складовою ДПА є система бібліотечних каталогів та картотек.

Довідково-пошуковий апарат наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету (РДГУ) формувався впродовж багатьох років і на сьогодні тут сформувалася система каталогів і картотек, які покликані найповніше розкрити перед читачами унікальний фонд книгозбірні.

Кожний бібліотечний каталог виконує притаманні йому функції згідно специфіки. Але тільки у взаємодії з картотеками, доповнюючи одне одного, вони вичерпно розкривають свої можливості в задоволенні інформаційних потреб користувачів і забезпеченні виконання всіх функцій бібліотеки. З цією метою каталоги і картотеки об'єднуються в пошукові системи.

Карткова пошукова система наукової бібліотеки РДГУ включає:

- генеральний абетковий каталог;
- генеральний систематичний каталог;
- каталоги авторефератів дисертацій (абетковий, систематичний);
- каталоги книг на іноземних мовах (абетковий, систематичний);
- каталоги рідкісних і цінних видань (абетковий, систематичний);
- систематична картотека статей;
- тематичні картотеки;
- жанрові картотеки (поезії, драматичних творів, сценаріїв культурно-просвітницьких заходів);
- краєзнавча картотека;
- спеціальні картотеки (рецензій; наукових праць викладачів РДГУ; назв творів художньої літератури; серійних видань; бакалаврських, дипломних, магістерських робіт студентів РДГУ; навчальних програм; навчально-методичних посібників; брошур).

Генеральний абетковий каталог (ГАК)

Важливою частиною системи каталогів і картотек наукової бібліотеки є ГАК, який містить бібліографічні записи різних видів документів, що надходять до бібліотеки. У ньому віддзеркалюються книги, брошури, видання, що продовжуються; атласи, альбоми та інші документи, що опрацьовуються як книги.

Генеральний абетковий каталог забезпечує можливість знайти необхідну книгу за прізвищем автора або назвою.

ГАК відповідає на питання:

- чи є в бібліотеці видання того чи іншого автора і, якщо є, то в якому структурному підрозділі бібліотеки воно знаходиться;
- які видання або перевидання того чи іншого автора є у бібліотеці, яка кількість примірників.

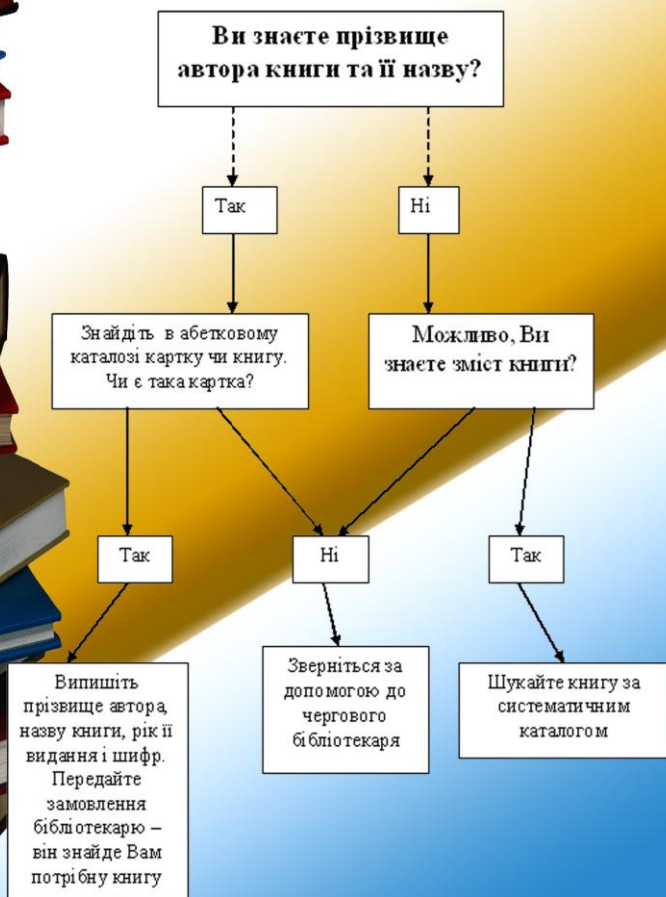
Пошук в абетковому каталозі:

- якщо відомий автор, інформацію треба шукати за прізвищем автора;
- якщо книга має більше ніж три автора або видана без прізвищ авторів, інформацію потрібно шукати за першим словом назви.

Правила розміщення карток у генеральному алфавітному каталозі:

- картки розміщуються за першим словом опису (автором книги або першим словом назви);
- якщо книга має одного, двох чи трьох авторів - бібліографічний запис подається на прізвище першого автора;
- картки авторів прізвища яких співпадають, розміщуються за алфавітом їх ініціалів;
- картки на різні видання однієї і тієї ж книги розміщуються у зворотньо-хронологічному порядку;
- бібліографічні записи на твори одного автора розміщуються у порядку зменшення повноти видань: повне зібрання творів, зібрання творів, твори, вибрані твори, окремі твори;
- скорочену форму (аббревіатуру) розглядають як слово і ставлять у порядку алфавіту аббревіатури;
- записи творів одного автора, що надруковані українською та російською мовами, розставлені за алфавітом;
- видання, які мають великий колектив авторів та видання за редакцією, розміщуються за алфавітом назв творів друку.

Шлях пошуку літератури в алфавітному каталозі

Генеральний систематичний каталог (ГСК)

Провідна роль серед інших каталогів і картотек в бібліотеці належить ГСК. Це зумовлюється його винятково важливим значенням для користувачів і працівників бібліотеки. Він розкриває зміст бібліотечного фонду й інформує про те, які видання з тієї чи іншої галузі знань, з того чи іншого питання є в бібліотеці. Для нього характерним є багатоаспектність розкриття фондів, відображення бібліографічних записів за галузями знань відповідно до системи бібліотечно-бібліографічної класифікації (ББК).

ГСК відповідає на питання:

- *які видання певної галузі є в бібліотеці.*

Пошук у систематичному каталозі:

- *визначити тему пошуку;*
- *з назви теми виділити ключове слово;*
- *знайти його в алфавітно-предметному покажчику (АПП) і виписати індекс, відповідний до даної рубрики;*
- *продовжити пошук літератури за темою рубрики в систематичному каталозі.*

Необхідно пам'ятати:

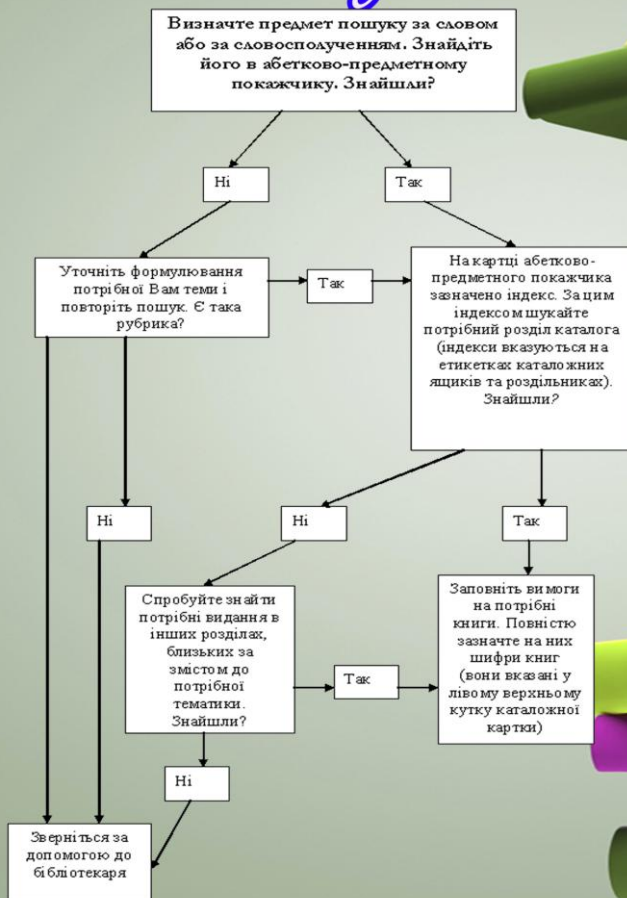
якщо потрібне слово відсутнє в АПП, необхідно змінити формулювання теми, уточнити предмет пошуку та виокремити нове ключове слово.

**Правила розміщення карток в
генеральному систематичному каталозі:**

- всі картки розміщуються відповідно до схеми класифікації – за галузями знань від загальних питань до часткових;
- галузевий відділ ділиться на розділи, рубрики;
- послідовність розташування основних відділів всього каталогу і розділів усередині кожного відділу встановлюється схемою бібліотечно-бібліографічної класифікації;
- у відділах картки розміщуються за абеткою прізвищ авторів і назв.

Для зручності користувачів в роботі з каталогами на генеральному абетковому та генеральному систематичному каталогах розташовані відомості про порядок розміщення карток та кольорові засоби наочності.

Шлях пошуку літератури в систематичному каталозі

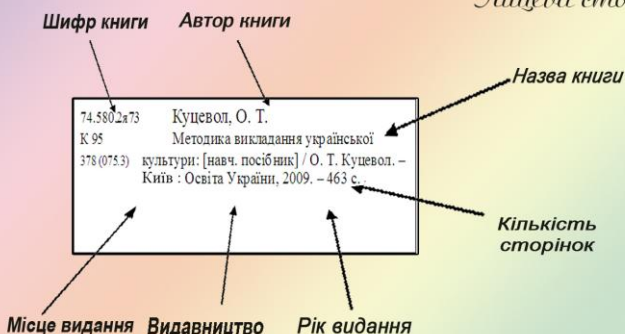
Мановний читач!

Підбираючи літературу з тієї чи іншої теми доцільно почати її пошук з перегляду бібліотечних каталогів.

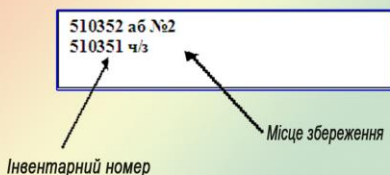
Каталоги є основою бібліотеки, вони розкривають склад і зміст бібліотечного фонду. Опис кожного видання розташовується на каложній картці.

Макет картки каталогу

Лицева сторона

Зворотня сторона

Приклади опису для каталогу і бібліографічного списку

Для каталогу

88.49

Є 27

158.9

Євтушенко, І. В.

Використання казок в роботі психолога
[Текст] / І. В. Євтушенко, С. М. Аврамченко. –
Київ : [Сімейне коло], 2011. – 96 с. –
(Психологічний інструментарій). – Бібліогр. :
с. 89-95. – 21.00

В посібнику розглядається використання
казок та міфів як один з методів
психодіагностики та психокорекції.

Для бібліографічного списку

Євтушенко І. В. Використання казок в роботі
психолога / І. В. Євтушенко, С. М. Аврамченко. –
Київ : [Сімейне коло], 2011. – 96 с.

Абетково-предметний покажчик (АПП)

Важливу роль в пошуку документів відіграє АПП, який є обов'язковим доповненням до ГСК та СКС.

АПП – допоміжний апарат, в якому подано в алфавітному порядку перелік предметних рубрик, що розкривають зміст відображених у ньому документів із зазначенням відповідних класифікаційних індексів.

Головна мета АПП – надання допомоги користувачам у тематичному пошуку та підборі необхідної інформації у ГСК та СКС. Однією з його особливостей є можливість представлення предмету в багатьох аспектах та за різними галузевими розділами. В АПП кожне слово (найменування предметів і понять) виноситься на окрему картку та розміщується за алфавітом. З правого боку картки знаходиться індекс, який позначає розділ генерального систематичного каталогу, систематичної картотеки статей, де потрібно шукати відповідну літературу.

АПП є свого роду «ключем» до ГСК та СКС.

Педагогіка	74.00
вищої школи	74.58
дошкільна	74.10
сімейного виховання	74.90

Каталоги авторефератів дисертацій

Абетковий каталог авторефератів дисертацій включає бібліографічні записи авторефератів дисертацій представлених у фонді наукової бібліотеки РДГУ. Картки у каталозі розставлені за українською абеткою прізвищ авторів.

Систематичний каталог авторефератів дисертацій розкриває фонд авторефератів дисертацій за змістом і дозволяє підібрати літературу з конкретного питання чи теми. Картки з бібліографічними записами розташовані за галузями знань, згідно бібліотечно-бібліографічної класифікації. Щоб знайти літературу, яка відповідає інформаційному запиту, потрібно знайти в каталозі роздільник із зазначенням необхідної галузі знання, переглянути картки з описами та обрати ті, які відповідають запиту і оформити читацьку вимогу.

74.261.4

Б 12

4У(07)

Бабенко, О. А.

Формування інтонаційних умінь і навичок старшокласників як засіб творення усних висловлювань [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 - теорія та методика навчання (укр. мова) / О. А. Бабенко ; Ін-т педагогіки АПН України. - Київ : [б. в.], 2010. - 20 с. - б/ц.

ББК 74.261.4

Каталоги книг на іноземних мовах

Абетковий каталог книг на іноземних мовах містить бібліографічні записи книг, брошур, альбомів, атласів, а також інших документів іноземними мовами, що надходять до наукової бібліотеки. Розстановка карток за мовою оригіналу: англійська, німецька, французька та інші мови. Кожен з абеткових рядів, який відображає документи окремою мовою, будується за абеткою цієї мови з урахуванням усіх властивих їй особливостей.

Систематичний каталог книг на іноземних мовах відображає дану літературу з відповідною розстановкою за таблицями ББК. Тематика каталогу – багатогалузева.

88.840

П 24

371.015

Educational Psychology, 96/97 (Педагогічна психологія, 96/97) [Text] : Annual Editions / Editors: K. M. Cauley, F. Linder, J. H. McMillan. - Eleventh Edition. - Sluice Dock, Guilford : Dushkin Publishing Group/Brown & Benchmark Publishers, [1996]. - 246 p. - ISBN 0-697-31555-X : 15.00.

ББК 88.840

Каталог рідкісних і цінних видань

Абетковий каталог рідкісних і цінних видань включає бібліографічні записи на рідкісні і цінні книги, періодичні видання з різних галузей знань; найкращі зразки поліграфічного і художнього оформлення; факсимільні та репринтні видання пам'яток друку; сучасні мініатюрні книжки та книги-велетні, подарункові видання тощо. Видання розміщені за абеткою прізвищ авторів та назв творів друку.

Систематичний каталог рідкісних і цінних видань відображає рідкісні і цінні видання розташовані за галузями знань, згідно таблиць ББК.

63.3(4Укр)

У 45

9(С2)

Україна - козацька держава [Текст] = Ukraina - terra cosacorum : ілюстр. історія укр. козацтва у 5175 фотосвітлинах / авт.-упоряд., кер. проекту, худож., фотограф, ілюстр. В. В. Недяк ; [редкол.: В. А. Смолій, В. М. Литвин, С. Б. Гавриш та ін.]. - Київ : Емма, 2004. - 1215 с. : іл. - Бібліогр.: с. 1214-1215. - ISBN 966-95841-6-7 : 2200.00.

ББК 63.3(4Укр)

Систематична картотека статей (СКС)

Систематична картотека статей займає центральне місце серед картотек. Вона вміщує картки на статті та матеріали з періодичних видань (газет, журналів), збірників і призначена для відповідей на тематичні запити відповідно до інформаційних потреб користувачів. СКС є універсальною за змістом, загальною за призначенням і виконує функції ядра всієї системи картотек бібліотеки. Її структура подібна до структури генерального систематичного каталогу і є його доповненням. Вона відрізняється від систематичного каталогу більш дрібною деталізацією матеріалу, постійним введенням нових рубрик з актуальних питань. Розміщення карток в середині рубрик – зворотно-хронологічне. З деяких питань СКС є єдиним джерелом пошуку інформації, яка ще не знайшла відображення в книгах, підручниках, монографіях тощо.

Акун, Л.

Країна, в якій живуть книжки: екскурсія до бібліотеки / Л. Акун // Початкова школа і сучасність. - 2016. - № 6. - С. 39-44.

Краєзнавча картотека

Це спеціальна картотека, яка відображає документи краєзнавчого змісту. Основними критеріями відбору краєзнавчої літератури для картотеки є наукова і художня цінність матеріалу, що відображає особливості розвитку, історії, економіки, політики, культури і освіти Рівненщини.

Марчук, І.

**Як загинув головнокомандуючий УПА Клим Савур /
І. Марчук // Волинь. - 2017. – 10 лют. (№ 6). - С. 1, 7.**

Картотека назв творів художньої літератури (романів, повістей, п'єс)

Це спеціальна картотека, за допомогою якої можна швидко встановити прізвище автора того або іншого твору. На каталожній картці вказується назва твору, його жанр, прізвище та ініціали автора, шифр. Картки розставляються за абеткою назв творів художньої літератури.

84.4Укр6

Ф 48

У2

Ріка життя : роман. –

Тернопіль, 2012.

Фіалко, Н. І.

Сукупність каталогів та картотек становлять єдину інформаційно-пошукову систему бібліотеки за різними параметрами відображення та пошуку документно-інформаційних ресурсів у фонді бібліотеки.

Найдосконаліші каталоги і картотеки не зможуть повною мірою виконувати свої функції, якщо ними не будуть користуватися читачі. Тому завдання бібліотеки полягає не тільки у їх створенні, а й у тому, щоб зробити доступними читачам, навчити останніх користуватися ними.

Каталоги і картотеки – це необхідна сполучна ланка між різнобічним за змістом фондом бібліотеки й читачем, якому з усього величезного масиву інформації потрібно установити наявність у бібліотеці потрібної книги або підібрати літературу з конкретної теми.

Широта тематики, різноманіття творів друку, що складають фонд бібліотеки, а також різносторонні запити користувачів обумовлюють необхідність створення системи каталогів і картотек, що відрізняються не лише наявною у них літературою, а й своєю побудовою.

Основним завданням практичного посібника є надання інформації читачам про карткові пошукові системи наукової бібліотеки РДГУ та забезпечення можливості користування ними.

Каталоги і картотеки знаходяться в читальному залі № 1, вул. Пластова № 31 (навчальний корпус № 5). Режим роботи: 8.00-20.00 (субота 8.00-19.00, неділя – вихідний). При необхідності Вам завжди допоможе черговий бібліограф.

ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

Карткові пошукові системи на допомогу самостійній роботі користувачів

Відповідальний за випуск:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
РДГУ.

Укладачі:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
РДГУ;

Н. Б. Коломієць – зав.
відділу наукової бібліотеки
РДГУ;

М. Р. Супрунець – головний
бібліотекар наукової
бібліотеки РДГУ;

Б. С. Печончик – зав.
сектору наукової бібліотеки
РДГУ;

Л. М. Буравкова – головний
бібліотекар наукової
бібліотеки РДГУ.

Комп'ютерний набір та верстка:

І. А. Гаврилюк – зав. сектору
наукової бібліотеки РДГУ.

Наукова бібліотека РДГУ

